

Föreningen Gamla Carlscrona Medlemsblad

Kaulskroniten

FÖRENINGEN GAMLA CARLSKRONA
presenterar
MUSICALEN "OM SKEPPSBORD"
med
FLOTTANS MÄNS SÅNGGRUPP, GÖTEBORG

På scenen är byggt ett scenskepp om 12 meter. Sailors kommer genom salongen med sjösäckarna på ryggen och går ombord. Landgången dras in och så seglas det med liv och lust, sång och musik. Hör bl.a. Shenandoah, The drunken sailor, Rolling Home och Glatt Från Rio.

Till andra akten är scenen ombyggd och nu följer en helt annorlunda show med låtar som Jamaica Farewell, The Power of Love och Everybody Loves Somebody.

KONSERTHUSET

Torsdag 5 nov. och fredag 6 nov. kl. 19.00

ENTRÉ: 100:- (subventionerat)

BILJETTER säljes i Gamla Carlskronas föreningslokal, Borgmästareg. 6 enl följande:

Onsd. 28/10 kl 16.00–19.00 end. för medl. i FGC

Fred. 30/10 kl 10.00–13.00

Tel.best. Månd. 2/11 kl 11.00–13.00

dessas tider Tisd. 3/11 kl 11.00–13.00

0455-101 91 Onsd. 4/11 kl 11.00–13.00 och 16.00–19.00

Torsd. 5/11 kl 11.00–13.00

Fred. 6/11 kl 11.00–13.00

Speldagarna: Konserthusets kassa 1 timme före föreställningens början

Sponsorer: Karlskrona Kommun Kockum Naval System SYDÖSTRAN
Kultur och Fritid Svensk Metallkonst AB

Historik rörande Wachenfeltska Barnhemmets verksamhet åren 1908 – 1953

I skrivelse till Karlskrona stadsförsamlings Skol Råd av 29 januari 1888 meddelar signaturen Onämnd följande:

” Med bekymmer ser Fosterlandsvännen, huru själva skolan uppammar lagbrytare genom sin oförmåga att hindra lättjefulla och vanartiga barn från att trotsa lärares och myndigheters förbud mot skolans försummande. Men med icke mindre oro för barnens och därmed även för samhällets framtid erfar han föräldrars oförsvarliga och obegripliga tanklöshet och pliktförgätenhet, vilka föregå barnen med exemplet av sådant trots, och av ogiltiga anledningar avhålla dem från skolgång. Huru råda bot mot detta farliga onda? Enda medlet synes vara att ett *räddningshem* skapas, eller en ”avsöndringsklass”, dit barn av båda slagen kunde skickas. Måtte Skol Rådet icke tröttna förr än något varaktigt godt i detta hänseende utträttas.

I förhoppning att det snart måtte ske, överlämnas härmed en av välmenande händer hopsparad skärv, måtte den ju förr dess hellre växa ut till ett stort kapital, vars bästa ränteavkastning månne bliva god ordning, flit och tukt i månget hem, där sådan förut saknats.

Men skulle tillväxten utebliva, då stände det Skol Rådet fritt framdeles använda pengarna för det avsedda ändamålet på det sätt Skol Rådet kan finna lämpligast.

Den som skriver detta och därmed vill fira en för honom kär och högtidlig dag, anhåller att få vara och förbliva

Onämnd

Karlskrona den 29 januari 1888.

Gåfvan, stor Ett hundra e /100/ kronor, anmäldes inför Skol Rådet den 21 febr. 1888. /se protok. e. d. § 4/”

I skrivelse till skolrådet av den 29 januari 1895 och undertecknad av doktor G. R. Schlyter anföres

”På denna dag, då jag med de mina firar 100-e årsdagen av min fader, professorn m.m. Carl Johan Schlyters födelse här i staden, hade det varit min länge närda föresats och önskan att öka den fond för bildande av ett rådningshem för vanvårdade eller vanartiga barn, som av mig anonymt grundades den 29 januari 1888. Då omständigheterna satt mig ur stånd att i någon nämnvärd grad göra det, ber jag att åtminstone få avsöndra de av mig hittills lämnade bidragen, som med därå upplupna räntor belöpa sig till något över 300 kr. och därav bilda en särskild fond, benämnd efter min käre fader den Schlyterska fonden, medan återstoden /1.100 kr med därå upplupen ränta/ torde få utgöra fonden n:r 2 för samma ändamål. Givarinnan önskade bliva onämnd och lämnade genom mig sitt första bidrag å 100 kr. den 16 april 1888 och det andra å 1000 kr. den 8 januari 1889. Sedan hon den 17 mars 1894 avlidit, känner jag mig lika oförhindrad som av tacksamhet manad att här nämna namnet på henne, som, alltid ”onämnd”, men därför icke okänd, ofta skänkte stora gåvor för nyttiga ändamål inom samhället. Fröken Emelie Sophie Danielssons namn skall, liksom hennes faders, alltid leva i tacksam hågkomst inom detta samhälle. Hon var född den 15 november 1810.

Å bådas våra vägnar anhåller jag att fonderna få bli fasta och orörda under Skolrådets förvaltning.

att räntan odelad lägges till kapitalet, tills Skolrådet finner något lämpligt sätt att använda den för det ovan angivna ändamålet, samt

att av räntan framdeles alltjämt minst en /1/ procent årligen lägges till kapitalet till dettas förstärkande.”

Ehuru ifrågavarande medel icke kom till användning för uppförande av något "räddningshem" så synes emellertid givarens åtgärd väckt tanke på ett barnhem till liv. Det kan därför kanske icke anses oriktigt att vi här har att finna Wachenfeldtska barnhemmets ursprung.

De överlämnade medlen bildade sedan Schlyterska och Danielssonska fonderna och kom längre fram att på ett annat sätt betjäna Wachenfeldtska barnhemmet. Genom beslut av barnavårdsnämnden den 24/4 1922 har nämligen visst belopp av fondernas avkastning varje år utdelats som premier till gossarna i barnhemmet. I och med att skolans verksamhet i barnhemmet upphörde med vårterminen 1946 har någon utdelning av fondernas räntemedel till barnhemmet därefter icke verkställts.

Frågan om uppförandet av ett barnhem sköts åt sidan. Genom tillkomsten av lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn – den första barnavårdslagen för övrigt – synes ärendet ha aktualiserats på nytt. En del av de barn, som då omhändertogs enligt denna lag, intogs till en början i fattigvårdsanstalter. Då detta ansågs mindre lämpligt tog barnavårdsnämnderna – de båda församlingarna i staden hade då var sin barnavårdsnämnd – upp frågan om "inrättande av ett för båda nämnderna gemensamt barnhem eller internat." Ärendet hade föregåtts av dels ett stadsfullmäktigebeslut den 24/10 1904 angående tidigare framlagt förslag om uppförande av "ett hem eller internat för vanartade barn här i staden" och dels fattigvårdsstyrelsens beslut den 19/10 1904 att från och med år 1905 vägra mottaga vanartade barn. Detta senare beslut upphävdes emellertid kort tid därefter av fattigvårdsstyrelsen, som, under uttalande av den förhoppningen att ett skyddshem för vård av vanartade barn måtte genom vederbörandes försorg snart möjligt inrättas, förklarade sig villig att fortfarande mottaga och vårda barn för vilka barnavårdsnämnderna kunde finna sig nödsakade att anlita fattigvårdsstyrelsens hjälp.

Barnavårdsnämndernas ansträngningar i berörda ärende resulterade i att man den 6 november 1905 nått så långt att ett barnhem då kunde öppnas. En lägenhet på egendomen Sofielund i Rödeby förhyrdes för ändamålet. Till föreståndarinna antogs sjuksköterskan fröken Emma Kristina Carlsson från Kalmar. Detta hem, som endast var beräknat för 10 gossar, visade sig emellertid snart vara för litet. Motigheter beträffande barnens skolgång uppstod redan före starten. Sålunda vägrade kyrkostämman i Rödeby att i kommunens skolor emottaga de barn från Karlskrona stadsförsamling, som barnavårdsnämnden överlämnat till hemmet i Sofielund. Vid sammanträde med Karlskrona stadsförsamlings barnavårdsnämnd den 18 oktober 1905, meddelade ordföranden därför "att han till undvikande af

den tidsutdrägt besvär öfver sagda beslut skulle förorsaka, annonserat platsen såsom lärarinna i hemmet ledig till ansökan." Vid sammanträde med barnavårdsnämnden den 30 samma månad meddelades att Skolrådet till lärarinnan vid den mindre folkskola, som skall inrättas å hemmet i Sofielund, antagit småskollärarinnan Gerda Andersson från Karlskrona. Samtidigt beslöt nämnden "att förestånderskan för hemmet i Sofielund skall dit afresa med barnen nästa Måndag kl. 2.25 e.m., och att barnen till dess genom Herr Blomdahls försorg skola hafva blifvit rena och snygga." Hyran för barnhemmet uppgick till 500 kronor pr år vartill kom 100 kronor i ersättning för 12 famnar ved. Avlöningen till föreståndarinnan uppgick till 300 kronor pr år. Denna lön ansågs emellertid rätt snart för lågt tilltagen med hänsyn till det krävande arbetet. Nämnden beslöt därför att från och med den 1 oktober 1906 höja lönen till 500 kronor pr år.

Som redan nämnts, visade sig platsantalet vara väl knappt tilltaget. Barnhemmet utvidgades därför rätt snart till att omfatta 20 platser. Utrymmet i de förhyrda lokalerna räckte emellertid icke till för att bereda plats åt såväl gossarna som personalen. Redan påföljande år började man därför undersöka möjligheterna för en flyttning av barnhemmet. Olika förslag framkom härvid. Den 17 maj 1907 voro båda församlingarnas barnavårdsnämnder kallade till gemensamt sammanträde för överläggning i barnavårdsfrågan. Härvid enades nämnderna om att ingå till stadsfullmäktige med anhållan att få inköpa en villa i Rödeby för medel som skulle tagas antingen ur den s.k. Wachenfeldtska fonden eller på annat sätt av stadsfullmäktige ställas till barnavårdsnämndernas förfogande. Framställningen blev emellertid icke bifallen av stadsfullmäktige. Majoriteten hade "föredragit att å staden tillhörig mark bygga en ny och lämplig lokal för det nu till Sofielund förlagda hemmet för vanvårdade barn." Vid förnyat sammanträde med barnavårdsnämnderna tillsattes en kommitté bestående av hemmets föreståndarinna fru Sundström, fru Svensson, bataljonspredikant Colén och amiralitetspastor Hussénus "för att tillsammans med drätselkammarens ordförande och sakkuniga välja emellan och yttra sig öfver de platser, som voro påtänkta såsom lämpliga nyssnämnda hem samt sedan till barnavårdsnämnderna inkomma med förslag i ärendet."

Den 18 september 1907 var kommittén färdig med sitt förslag som förelades de båda barnavårdsnämnderna vid dess sammanträde sistnämnda dag. Av protokollet fört vid detta sammanträde framgår följande:

"Ordföranden meddelade, att de Kommitterade, som utsågos vid sammanträdet den 9 sept. d. å., fullgjort det åt dem lämnade uppdraget, i det att de, tillsammans med Drätselkammarens ordförande och öfriga sakkuniga, tagit i skärskådande dels en nära Gullberna station å det af staden inköpta

Wedebyhemmanet befintlig lägenhet, högt och naturskönt belägen med lätt tillgång till såväl kalla som varma bad och med möjlighet för hemmet, om det komme att förläggas dit, att erhålla så mycken jordareal, som hemmet kunde behöfva, dels ett nära Bastasjö beläget synnerligen naturskönt ställe. Detta senare ansågs af Kommitterade vara för långt aflägsset från allmän och beqväm trafikled samt alltför ensligt beläget, vvilket, synnerligen under vintertiden, lätteligen kunde medföra ganska stora svårigheter. Lägenheten å Wedebyhemmanet ville däremot Kommitterade, med undantag af fru Sundström, tillstyrka Barnavårdsnämnderna att antaga såsom helt visst varande den lägenhet, som, under de nuvarande förhållandena, i vvilka frågan inträdt, bäst motsvarade hemmets behof.

Med anledning af dessa upplysningar begärdes ordet af åtskilliga medlemmar inom barnavårdsnämnderna, och hade vhar och en af dessa talare en eller annan olägenhet att framhålla med afseende på hemmets förläggande till den af Kommitterade tillstyrkta platsen. Somliga ansågo den vara alltför nära belägen intill stadens renhållningsverk och att obehagligheter för hemmet helt visst skulle komma att uppstå i följd af detta grannskap. Andra hyste farhågor för, att det blifvande egna hems samhället i Bergåsa icke skulle lämna hemmet den isolering och stillhet, som för hemmet vore önskvärdt, under det att andra höllo före, att den af Kommitterade föreslagna platsen, på grund af dess närbelägenhet till staden, skulle göra hemmet mera stads- än landtlikt, hvadan svårigheter skulle uppstå med afseende på den uppfostran och daning till jordbruksarbetare, som hemmet så gärna ville meddela åt sina skyddslingar. En talare erinrade om, att förslag vore väckt eller komme att väckas, att en skjutbana måtte anläggas i närheten af den för hemmet rekommenderade platsen, och skulle helt visst hemmet, om detta förslag blefve förverkligadt, därigenom vållas åtskilligt obehag.

Då emellertid alla dessa invändningar gent emot det af Kommitterade förordade stället voro mindre väsentliga, under det att belägenhetens fördelar voro många och stora, och då helt visst ingen bättre plats f.n. kunde anskaffas, enades Barnavårdsnämndernas medlemmar om att föreslå barnhemmets förläggande till den nämnda lägenheten, och ville Barnavårdsnämnderna därjämte såsom sin önskan framhålla dels att de, eller Kommitterade utsedda inom dem, finge göra på sina erfarenheter grundade erinringar vid uppgörandet af detaljritningarna för hemmet, dels att arbetet med det nya hemmet måtte bedrifvas så skyndsamt som möjligt, så att redan till våren barnen inom hemmet måtte kunna sysselsättas med arbete i den till hemmets förfogande ställda trädgården." Hösten 1907 flyttades barnhemsverksamheten från Sofielund till Gullberna gård.

Så fortskred arbetet med iordningställandet av det nya barnhemmet,

som enligt stadsfullmäktiges beslut den 8/10 1908 skulle, "med hänsyn till såväl hemmets ändamål som den person, genom vhars frikostiga donation detsamma kommit till stånd," benämnas Wachenfeldtska barnhemmet. Den 29 november 1908 blev det därefter högtidligt invigt för sitt ändamål. I lokalpressen står följande att läsa om invigningen.

"Vid 1-tiden i går middag såg man en ovanlig liflig trafik mot kustbanornas station. Det var de till Wachenfeldtska barnhemmets invigning inbjudna, bland hvilka märktes länets höfding, högre allmänna läroverkets rektor, stadens prästerskap, entreprenör och kontrollant, ett stort antal stadsfullmäktige, barnavårdsnämndernas ledamöter, fru Anna Mia Sundström från Stockholm, f d. ledamot av stadsförsamlingens barnavårdsnämnd, ett ganska stort antal damer m.fl. Till Gullberna station följde sällskapet med järnvägståget, vharefter det promenerades fram till det nybyggda barnhemmet, som ligger på en dominerande kulle i härlig Blekingenatur några minuters väg från Gullberna station. I nedre förstugan hade barnhemmets gossar bildat häck. Redan detta gaf ett godt intryck. Flagg- och en-dekorationerna samt det glada välkommandet satte gästerna i högtidsstämning.

Kontraktsposten N. Hussénius förrättade invigningen, som började med sv. ps. 33: 1-3. Som ledning för sitt invigningstal hade prostén valt Marcus 10: 42-45, öfver hvilken text han framställde en gripande betraktelse, uti hvilken han starkt betonade kärlekens makt, kärleken till Gud såsom förutsättning för den tjänande kärleken bland människorna. Efter invigningstalet sjöngo fröken Malin Stangenborg och revisor Axel Lundgren Krucifixet af Faure. Det hela afslöts med sv.ps. 454: 6, 7. Orgelackompagnemanget sköttes af musikdirektör Svante Sjöberg.

Sedan barnhemmets gossar sjungit Engelbrektsmarschen, "Du gamla du fria" och "Ur svenska hjärtans djup", bjöd hemmets styrelse de inbjudna på te och kaffe å den förtjusande glasverandan på husets östra gafvel.

Kl. 4 e.m. hade Karlskrona-Växjö järnväg kostnadsfritt ställt ett extratåg till de inbjudnas förfogande. Efter kaffeserveringen hade gästerna god tid att taga hemmets alla lokaler i skärskådande innan hemresan från järnvägslinjen vid pudrettfabriken anträdde. Tillfredsställelsen med hemmet och de gossar, som finnas där, var allmän och grosshandlaren A. Ruben kände sig manad, att till hemmets styrelse öfverlämna 50 kronor, afsedda att vara till uppmuntran för gossarna."

En kort tid därefter lämnades följande redogörelse för barnhemmet i pressen:

"För några veckor sedan läste man i tidningarna att Wachenfeldtska barnhemmet blifvit invigdt. Det skedde med en liten festlighet, till hvilken stadens styrelser och en del andra för detta hem intresserade inbjudits.

Då det ju också kan hafva sitt intresse för oss vanliga dödlige att få veta litet om Wachenfeldtska barnhemmet hafva vi beslutat att i vårt julnummer meddela våra läsare härom.

Hemmet är uppkallat efter fröken Hedvig Maria v. Wachenfeldt, dotter till kaptenlöjtnanten Karl Fredrik von Wachenfeldt i Karlskrona och hans maka Maria Bergqvist från Dampemåla i Blekinge. Fröken von W. föddes i Karlskrona den 29 juli 1816 och vistades där till 70 års ålder, då hon afflyttade till Halmstad, hvarest hon afled 1897. I sitt testamente ihågkom hon äfven sin födelsestad med flera donationer. Sålunda erhöll "Hemmet för obotligt sjuka" och "Barnhemmet" hvardera 8.000 kr. Sedan en mängd släktingar erhållit större och mindre belopp bestämdes i testamentet att återstoden uppgående till öfver 50.000 kr. skulle tillfalla Karlskrona fattigvård. Vid arfskiftet uppstod emellertid process. Då denna afslutades 1899 hade sistnämnda kapital ökats till 57.566 kr., som tillföll Karlskrona stad. Det var af denna fond, som stadsfullmäktige anslogo medel, då det beslöts att hemmet för i sedligt afseende försummade barn skulle byggas. Sedan hemmet nu blifvit byggdt och fått sin inredning, återstår af fonden ändock 57.000 à 59.000 kronor.

På 1890-talet var intresset för ett dylikt barnhem ganska stort. Frågan behandlades af skolråden, fattigvårdsstyrelsen, stadsfullmäktige och folkskoleföreningen. Frågan löstes emellertid icke då, emedan man ville invänta den bebådade lagen angående vanartade och i sedligt afseende försummade barn. Denna lag utkom 1902 och föreskrifver att i varje skolrådsdistrikt skall finnas en barnavårdsnämnd, hvilken det åligger att taga vård om och gifva en ändamålsenlig uppfostran åt sådana barn, hvilka på grund af föräldrars eller målsmäns lastbarhet, vårdslöshet eller oförmåga ej ägnats nödig tillsyn och därigenom blifvit i sedligt afseende så försummade, att särskilda åtgärder anses vara erforderliga för att förekomma deras vanartande.

Hemmet, vhars yttre utseende synes af bilden här ofvan, ligger på den s. k. "Gåsabacken", 500 meter nordost om Gullberna järnvägsstation. Ett härligt läge med den vackraste utsikt öfver trakten rundt omkring.

I källarvåningen äro inrymda kök, bryggghus, badrum, förrådsrum och slöjdsal.

I våningen en trappa upp ligga skol- och matsalarna med skjutdörrar emellan samt den stora glasverandan. Dessutom finnas i denna våning lärarinnans rum, sjukrum och kokerskans rum.

I våningen två trappor upp finnas tre stora soffrum för gossarna och föreståndarinnans rum samt en stor balkong ofvanpå glasverandan för vädring och piskning af sängkläder m.m.

Arbetsordningen i hemmet är i allmänhet följande: kl. 7 uppstigning,

tvättning, påklädning och städning, kl. 8.15 frukost, kl. 9–12 lektioner, kl. 12.30 middag, kl. 1.30–4.30 lektioner, kl. 7 aftonmåltid och kl. 8.30 aftonbön och därefter läggning.

Efter lektionerna på aftonen få gossarna läsa läxor och sysselsättas med slöjdarbeten, skomakeri, lappning och lagning af kläder och strumpor m.m.

Då årstiden därtill lämpar sig arbetas i trädgården, varest odlas potatis och en del grönsaker för hushållet. Två grisar och femton höns uppfödas.

Matlagning verkställles af särskild kokerska. Dock få alltid två gossar i tur och ordning hafva sina köksdagar, då de biträda med diskning och andra i köket förekommande göromål samt dukningen och serveringen.

Ordnings- och renhållningsarbetena utföras af gossarna själfva, äfvenså persedelvården så vidt möjligt är.

I hemmet finnes plats för 30 gossar och för närvarande finnas 26 st.

Utän minsta tvekan vitsordade föreståndarinnan att gossarnas uppförande i allmänhet var godt och plägade blifva bättre för hvar termin de fingo vistas i hemmet. Naturligtvis brukade äfven här ibland förekomma anmärkningar mot opålitligt uppförande, för hvilket bestraffning utdelades. Man får dock icke tro att man har att göra med en massa förhärdade slynglar. Barnen, som kommit hit, äro ju oftast icke själfva skuld till att deras uppfostran försummats. Många af dem hafva uppfört sig rent af mönstergillt.

Säkert är att detta hem kommer att förskaffa oss många goda medborgare. Hade dessa gossar icke blifvit omhuldade på det sätt de nu blifva, skulle deras framtid sannolikt hafva blifvit tvifvelaktig och kanske i de flesta fall en skam och en börda för samhället.

Hemmets föreståndarinna har allt från dess början varit fröken Emma Carlsson. Vi äro henne mycken tack skyldiga för hennes oförtrutna och tålmodiga arbete.

Ej heller böra vi glömma att frambära ett tack till barnavårdsnämnderna för deras upppoffrande arbete. Bland dem vilja vi i främsta rummet nämna fruarna Anna-Mia Sundström och Augusta Svensson." Kostnaderna för barnhemmets uppförande utgjorde i runt tal 14.000 kronor varjämte 7.000 kronor åtgick till inventarier och vissa kompletteringsarbeten. Medel till dessa kostnader togs av Wachenfeldtska donationen.

I och med Wachenfeldtska barnhemmets tillkomst väcktes förslag att en särskild styrelse skulle tillsättas för barnhemmet. Detta förslag vann barnavårdsnämndernas bifall och kom den första styrelsen för barnhemmet att bestå av: kontraktsprosten Nils Hussénus, kyrkoherden Thorsten Pihl, grevinnan Louise Wachtmeister, fru Augusta Svensson och grevinnan A. A. Peyron.

Till barnhemmets föreståndarinna utsågs föreståndarinnan från barnhemmet i Sofielund, fröken Emma Carlsson.

Barnhemmets räkenskaper år 1909 omsluter följande:

Inkomster

Kontant från Wachenfeldtska fonden	1.400:—
" " Barnavårdsnämnden	3.325:—
" " Amiralitetsförsamlingen	967:64
" " Danielsons & Schlyters fonder	150:—
" " Amiralitetet till julen	50:—
Skuld till fröken Carlsson fr. 1908	<u>35:56</u>
Kronor:	<u>6 039:72</u>

Utgifter

Hushållets konto	3.355:29
Omkostnaders konto	1.810:49
Beklädnads konto	838:38
Skuld till fröken Carlsson fr. 1908	<u>35:56</u>
Kronor:	<u>6.039:72</u>

Under år 1909 vårdades 34 gossar i hemmet. Underhållsdagarnas antal uppgick till 9.570. Kostnaden för mathållningen belöpte sig till 35 öre pr dag och barn, beklädnaden till 9 öre och övriga omkostnader till 19 öre eller sammanlagt till 63 öre pr dag och barn.

Wachenfeldtska barnhemmet hade nu startat och blivit invigt för sitt ändamål. Så förflöt arbetet där med barnens vård och fostran till dugliga och ansvarskännande samhällsmedlemmar. Några förändringar beträffande arbetet eller driften vidtog icke de första åren och icke heller synes några störande händelser ha inträffat. Arbetet fortskred därför i lugn och ro år efter år, som det från början blifvit upplagt. Redan på ett tidigt stadium av förberedelsearbetet med barnhemmets anordnande i Sofielund beslutades, att i barnhemmet intagna gossar skulle undervisas i vid barnhemmet inrättad mindre folkskola d.v.s. skola för alla 6 klasserna. Denna skolform kvarstod till 1915, då den utbyttes mot fullständig folk- och småskola.

År 1915 hade till stadsförsamlingens skolråd inkommit skrivelse med förstärkt om återbäring av statsbidraget till lärarinnan för de 3 sista åren och att skolan vid barnhemmet på grund av det stora barnantalet, skulle anordnas som fast folkskola. Vederbörande kyrkostämma beslöt inrättandet av en folkskolläraryrkes tjänst vid folkskolan i barnhemmet, men innan platsen hunnit besättas, begärde föreståndarinnan sitt entledigande.

Styrelsen för barnhemmet beslutade då antaga folkskolläraren O.H. Du-

nér, som föreståndare för barnhemmet, samtidigt som han förordnades som lärare i folkskolan där hans hustru, småskollärarinnan Hedvig Dunér, antogs på samma gång till husmor å hemmet och förordnades samtidigt till lärarinna i småskolan. Makarna Dunér tillträdde sina befattningar den 1 juni 1915.

Från och med höstterminen 1915 var skolan anordnad enligt Litt. D, d.v.s. de 3 lägre klasserna utgjorde småskoleavdelning och undervisades av småskollärarinnan och de 3 högre folkskoleavdelning och undervisades av folkskolläraren. Undervisningstiden var densamma som i stadens skolor.

År 1918 förändrades lästiden till att omfatta hela juni månad med kortare daglig undervisningstid. Efter den nya undervisningsplanens tillkomst med dess noggrant specificerade timplan, visade det sig i det närmaste omöjligt att uppgöra en arbetsordning för vecka, som tillbörligt beaktade nämnda timplans föreskrifter. Skolan återgick då till förut nämnda typ benämnd enligt undervisningsplanens terminologi B2v.

År 1926 var barnantalet ovanligt ringa. I de 2 lägsta klasserna fanns inga skolpliktiga barn vid höstterminens början, varför statens folkskolinspektör föreslog och beslutades därefter, att småskoleavdelningen skulle indragas och folkskolan förändras till B3. Läraren skulle nu undervisa såväl småskole- som folkskoleavdelningen samtidigt. Det var en svår tid för såväl barn som lärare. För barnens del kunde det hända, att då de intogs i barnhemmet, saknades det året i skolan den klass, till vilken de hörde. De fingo då placeras i en lägre klass. Följande år kom de upp i den klassen, där de förut undervisats o.s.v. Föräldrarna uttalade ofta sitt missnöje med den förlängning av barnens skoltid, som blev följd av skolans organisation. varför skolstyrelsen 1930 ändrade formen till B2. Från den dag, då småskoleavdelningen indrogs, tjänstgjorde fru Dunér som lärarinna i Pantarholmsskolan. Övrig tid på dagen innehade hon emellertid befattningen som husmor i barnhemmet. Makarna Dunér kvarstod i tjänst till 31 mars 1941, då de på egen begäran lämnade sina befattningar, de efterträddes då av folkskolläraren G. Larsson och hans hustru Siri.

Skolformen och skolarbetet synes därefter ha fortsatt oförändrat till och med vårterminen 1946. Från och med den 1 januari nämnda år trädde nya bestämmelser angående barnhem och andra barnvårdsanstalter i kraft. Den nya lagstiftningen, som avsåg att förstärka samhällets tillsyn över barnvårdsanstalterna och att säkra tillgången på barnhemsplatser samt att trygga barnhemmens ekonomi, stadgade bland annat, att landstinget skulle vara huvudman för barnhemmen. Landstinget ålades i samband härmed att upprätta en plan för barnhemsvårdens ordnande. Vad gällde Wachenfeldtska barnhemmet uppställdes som villkor, för att barnhemmet skulle

upptagas i barnhemsplanen och därigenom erhålla stats- och landstingsbidrag, att skolverksamheten snarast möjligt nedlades. Vid sitt sammanträde den 21/1 1946 beslöt barnavårdsnämnden därför, att med utgången av vårterminen 1946, nedlägga skolverksamheten i barnhemmet och att samtliga i barnhemmet intagna, skolpliktiga barn fr.o.m. höstterminen 1946, skulle åtnjuta undervisning i andra inom staden befintliga skolor tillhörande Karlskrona stads folkskolor, varom folkskolestyrelsen underrättades. Som en följd härav entledigades föreståndaren G. Larsson och hans hustru från sina befattningar vid barnhemmet fr.o.m. 1 juli 1946. Till föreståndarinna, från och med sistnämnd dag, anställdes fröken Elsa Petersson, som fortfarande tjänstgör i denna befattning.

Med skolans nedläggande förändrades i hög grad barnhemmets karaktär. Den åsikt, som kanske tidigare varit förhärskande angående lämpligheten och rent av nödvändigheten av att i barnhem, av typ Wachenfeldtska barnhemmet, även bedriva skolundervisning har väl med åren reviderats. Tidigare ansågs skolundervisning i barnhem vara en kraftig faktor i uppfostringsarbetet. Föreståndaren – läraren hade härigenom en ständig kontroll över och kontakt med barnen. Med hänsyn till orsakerna till barnens omhändertagande och intagning i barnhemmet – vanart – kunde denna inställning kanske ha fog för sig. Så är ju för övrigt fortfarande fallet, när det gäller ungdomsvårdsskolorna. Men i och med att barnhemmet mer och mer fick taga hand om "samhällsvårdare", kunde den tidigare inställningen icke längre anses hållbar. Isoleringen från yttervärlden måste därför brytas och barnen vårdas och fostras under förhållanden, som på minsta möjliga sätt avvek från det normala.

Barnhemmets lokaliteter ha tid efter annan undergått förändringar för att kunna fylla tidens krav.

Så uppfördes redan tidigt tvättstugan skild från barnhemsbyggnaden, enär stora olägenheter var förbundna med tvätt i hemmets bottenvåning. År 1917 byggdes mat- och rotfruktskällare, och samma år inleddes elektrisk belysning.

Att kristiden gjorde sig kännbar även beträffande belysningen i barnhemmet framgår av följande beslut den 17/10 1917 under paragraf 9 i protokollet: "Herr Billquist meddelade, att han och Folkskoleinspektören tillsammans besökt Wachenfeldtska barnhemmet och därvid konstaterat den kännbara bristen på lyse. I närvarande stund äger hemmet endast omkring 1 liter fotogen.

Då saknaden av belysning måste medföra olägenheter för hemmets skötsel, och man icke utan våda kan låta gossarna timtal varje dag vara i mörker, och då det sannolikt kommer att dröja ännu en tid innan den

elektriska belysningen kan bli färdig, föreslog herr Billquist inköp av 2 karbidlampor för hemmets räkning. Nämnden beslöt att så skulle ske. Denna paragraf justerades genast.”

Omkring år 1920 försågs huvudbyggnaden med åskledare. Denna skyddsåtgärd hade redan vid hemmets iordningställande 1908 varit upptagen i kommittéförslaget rörande barnhemmets inredning och utrustning, men av obekant anledning icke kommit till utförande. År 1924 byggdes särskild slöjdlokal för att frigöra det inom barnhemsbyggnaden för slöjdändamål upptagna rummet. Den matsal, som fanns, behövdes till dagrum och slöjdsalen förändrades till matsal. Under slöjdsalen grävdes rotfruktkällare, varför den år 1917 byggda källaren helt kunde användas till hushållskällare.

År 1929 beviljades medel till värmeledning, men då från statens barnvårdsinspektör rests krav på modernisering av barnhemmets entré och barnens avklädningsrum, uppsköts arbetet med installation till påföljande år, då nämnda ändringsarbeten också kom till utförande. Dessa omfattade även utbyggnad av utrymmet under verandan, varvid rum åt kokerskan och mangelrum samt förstuga till köket erhöles. År 1933 pålades nytt yttertak av tegel i stället för tjärpapp.

Några större ändringsarbeten företogs därefter icke förrän år 1946. I samband med att skolundervisningen upphörde i barnhemmet frigjordes skolsalen, som delades i tvenne rum. Härvid erhöles ett sovrum för de mindre barnen, varjämte ytterligare ett isoleringsrum iordningställdes. Trångboddheten i sovsalarna, i tredje våningen, eliminerades med att dessa nya utrymmen kunde utnyttjas. Av föreståndarebostaden uppläts nu verandan åt barnen till ytterligare ett dag- och lektrum, varjämte ett rum omändrades till expeditions- och läkarerum. Biträdande föreståndarinnan erhöles också här ett rum för sin räkning. Slutligen kan förtjäna omnämnas, att i samband med brandskyddets ordnande i barnhemmet uppsattes år 1948 ytterligare en fast järnstege varjämte utanför mellanvåningen byggdes en utrymningsbalkong i anslutning till denna järnstege.

När Wachenfeldtska barnhemmet uppfördes, avsågs det att uteslutande betjäna Karlskrona stad. Något undantag härutinnan synes icke ha gjorts förrän i slutet av 1920-talet.

Vid sammanträde den 31/5 1926 beslöt barnvårdsnämnden nämligen tillsätta en kommitté för utredning av frågan rörande omläggning av barnhemmet. Anledningen härtill var det ringa antal barn – 11 st. – som då var intagna i barnhemmet, och den i anledning härav höga dagskostnaden, som, inberäknat lärarelönerna, uppgick till c:a 6 kronor per barn. Trenne alternativ framlades härvid, dels

1/ barnhemmets nedläggande, varvid de därstädes intagna barnen, som

voro i mindre grad vanartade, skulle utackoderas i enskilda hem, dels

2/ barnhemmets omläggning till upptagningshem, varvid nämnden kunde påräkna att av Allmänna barnhuset erhålla ersättning med hälften av driftskostnaderna under villkor att barnhemmet hölls öppet för hela landstingsområdet eller större delen därav och dels

3/ barnhemmets omläggning till skyddshem.

Sedan kommittéerade utrett ärendet och inkommit med förslag, beslöt nämnden den 25/10 1926 att upplåta barnhemmet för intagning av gossar från hela länet. Senare har gossar även från andra län beretts vård och uppfostran i Wachenfeldtska barnhemmet. Under åren 1926–1945, har, till barnhemmet, från Allmänna barnhuset såsom bidrag till driftkostnaden inbetalts sammanlagt något över 75.000 kronor.

Vid framställning om bidrag från Allmänna barnhuset, uppställdes också såsom villkor att ansökningen skulle vara åtföljd av stadgar för barnhemmet. I anledning härav fastställdes ett reglemente för barnhemmet, som hade följande lydelse:

"R e g l e m e n t e
f ö r
Wachenfeldtska barnhemmet
Karlskrona

Barnhemmets ändamål.

§ 1.

Wachenfeldtska barnhemmet har till ändamål att emottaga och fostra gossar i ålder 5 – 16 år från Blekinge län, dels för stadigvarande vård och dels för tillfällig vård och för observation (upptagningshem).

Styrelse och förvaltning.

§ 2.

1. Styrelsen för barnhemmet utgöres av Karlskrona stads barnavårdsnämnd. Den närmare vården och skötseln av hemmet handhaves av en föreståndare.

2. I barnhemmet må icke samtidigt vara intagna flera än 30 gossar, därav ett antal av högst 7 för stadigvarande vård.

3. Landshövdingen eller den han i sitt ställe förordnar är barnhemmets inspektor.

§ 3.

1. Ärenden rörande barnhemmet upptages till behandling vid barnavårdsnämndens sammanträden.

2. Barnhemmets föreståndare har att inför nämnden föredraga frågor rörande de i barnhemmet intagna gossarnas uppfostran och undervisning samt övriga ärenden, som röra barnhemmet. Han äger rätt att deltaga i nämndens överläggningar samt få sin mening antecknad till protokollet.

§ 4.

1. Nämnden har att handhava ledningen av barnhemmets förvaltning; att antaga och entlediga föreståndare, husmoder och annan för barnhemmet nödig personal samt utfärda instruktioner för dem.

Föreståndaren är jämväl lärare i barnhemmets skola.

2. Barnhemmets räkenskaper föras av barnavårdsnämnden genom dess organ barnavårdsbyrån.

§ 5.

Tjänstledighet för föreståndare och husmoder beviljas av nämnden; dock må ordföranden eller den ledamot, som nämnden därtill förordnar, bevilja föreståndare, och, efter dennes hörande, husmoder ledighet på kortare tid, högst åtta dagar.

Övrig personals tjänstledighet ordnas av föreståndaren i samråd med nämndens ordförande.

Gossars intagande i barnhemmet.

§ 6.

Gosse bör vid intagandet i barnhemmet vara försedd med:

a. Prästbetyg, utvisande gossens namn, ålder och födelseort, huruvida han är döpt, vaccinerad samt föräldrarnas namn, yrke och bostad;

b. Skolbetyg – för gosse i skolåldern – med uppgift om icke blott kunskaper och färdigheter utan även om flit och uppförande samt skolgång;

c. Läkareintyg, som styrker att gossen icke är behäftad med smittosam sjukdom;

d. Avskrift av nämndens beslut rörande gossens omhändertagande samt av de protokoll och handlingar i övrigt, som kunna vara en vägledning åt barnfostraren.

e. För gosses intagande å hemmet från annan barnavårdsnämnd än Karlskrona, skall ansökan, som ingives till Karlskrona stads barnavårdsnämnd, utom i mom. a – d angivna handlingar, åtföljas av behörig ansvarsförbindelse av barnavårdsnämnd eller annan sökande, att till nämnden på vissa tider erlägga den fastställda avgiften.

§ 7.

Om plats i hemmet icke finnes, eller om ansökan av annan anledning

icke bifalles, skall barnavårdsnämnden därom oförtövat underrätta sökanden, liksom den ock, om ansökan bifalles, bör meddela nödiga upplysningar rörande gossens mottagande.

Uppfostringsarbetet vid barnhemmet.

§ 8.

Uppfostringsarbetet inom barnhemmet skall ledas av de grundsatser, som bör följas inom ett gott enskilt hem, så att gossarna fostras i syfte att bli hederliga och dugliga medlemmar av samhället. Alla vid hemmet anställda personer böra deltaga i dess uppfostrande verksamhet icke endast genom noggrannt fullgörande av dem närmast åliggande uppgifter utan ock genom saktmodig och allvarlig behandling av gossarna samt en i allo föredömlig vandel.

§ 9.

1. Åt sundhetsförhållandena i barnhemmet och gossarnas hälsovård skall ägnas sorgfällig uppmärksamhet. Träffas gosse av sjukdom, för vilken erforderlig vård ej kan beredas inom hemmet, skola åtgärder omedelbart vidtagas för hans vårdande å sjukvårdsanstalt eller på annat lämpligt sätt. Då gosse avlider eller träffas av svårare sjukdoms- eller olycksfall, skola hans föräldrar ävensom nämndens ordförande ofördröjligen underrättas härom.

2. För gossarna och hemmets personal anordnas gemensamt hushåll.

Någon av hemmets personal bör närvara vid gossarnas måltider.

§ 10.

1. Gossarna skola i mån av utveckling och anlag tidigt vänjas att deltaga i de vid hemmet förefallande arbeten av olika slag ute och inne.

2. Den skolundervisning, som i hemmet meddelas, bör lämpas efter barnens ålder och utveckling.

3. Åt gossarnas övning i praktiskt arbete bör ägnas särskild omsorg och intresse.

I hemmets trädgård bör varje gosse få åt sig upplåtit ett särskilt trädgårdsland.

4. Skolarbete, praktiska sysselsättningar, lek och vila böra på lämpligt sätt omväxla.

5. För gossarna lämpade föreläsningar och andra förädlande förströelser böra tid efter annan, i den mån så kan ske, anordnas.

6. I barnhemmet bör finnas bibliotek med goda barn- och ungdomsböcker.

§ 11.

1. Sön- och helgdagar böra gossarna, där så låter sig göra, med församlingen deltaga i den offentliga gudstjänsten. Bevistas ej denna, skall en kortare andaktsstund hållas å hemmet.

2. Konfirmationsundervisning bör meddelas gossarna tillsammans med barnen i Karlskrona stads- eller amiralitetsförsamling, därest nämnden ej av särskild anledning finner sig föranlåten att vidtaga annan anordning.

§ 12.

1. Ordningsregler för barnhemmet uppgöras av föreståndaren och fastställas av nämnden samt anslås på lämpliga ställen.

2. Gossarna skola vid hemmet vara under noggrann tillsyn, varvid dock nödigt utrymme för deras frihet bör lämnas.

3. Besök hos gosse må icke äga rum utan föreståndarens medgivande och på villkor, som han äger bestämma.

4. Gossarnas brewäxling skall av föreståndaren övervakas.

5. Gossarna må ej lämna hemmets område utan särskilt för varje gång av föreståndaren meddelat tillstånd.

§ 13.

För längre tids välförhållande, flit och goda bemödanden må lämpliga belöningar, såsom förtroendeuppdrag, vissa friheter eller förmåner, kunna tilldelas gossarna.

§ 14.

Gosse, som åsidosätter eller överträder meddelade föreskrifter eller bryter mot allmänna rättsbegrepp, bör med kärleksfullt allvar bringas till rättning. Om så anses erforderligt må för ändamålet också ägas användas.

§ 15.

Avviker gosse från barnhemmet eller från den, till vilken han från barnhemmet överlämnats, skall föreståndaren söka, så fort ske kan, få honom återförd och för den skull, om så erfordras, hos polismyndigheter påkalla handräckning för hans efterspanande och återförande. Förflyttning från hemmet.

§ 16.

Har i barnhemmet intagits någon vars allmänna uppförande inom hemmet är av sådan beskaffenhet, att han icke lämpligen kan uppfostras i hemmet, eller gossens uppförande är sådant, att hans fortsatta vistande därstädes medför fara eller avsevärd olägenhet för hemmets verksamhet, må nämnden gå i författning om hans överflyttning till skyddshem.

§ 17.

1. Har i barnhemmet intagen gosse c:a 1 års tid visat särdeles gott uppfö-

rande, må han på förslag av förståndaren av nämnden med villkor återlämnas till föräldrarna, därest nämnden finner föräldrahemmet lämpligt.

2. Villkorligt utskrivnen gosse står under nämndens inspektion.

3. Gosse, som intagits å hemmet för tillfällig vård och för observation bör, så snart omständigheterna därtill medgiva och senast ett år efter intagandet å hemmet, överflytta till enskilt hem eller annan för honom lämplig plats.

§ 18.

1. Sedan gosse konfirmerats och visat pålitlighet och gott uppförande, bör han, genom föreståndarens försorg, beredas plats i yrke eller lantbruk, och äger han icke rätt att utan föreståndarens medgivande lämna sin plats före avtalstidens slut.

2. Föreståndaren bör söka med uppmärksamhet följa utskrivnen gosse samt hos nämnden anmäla, när åtgärd från deras sida erfordras.

Finner nämnden, att den utskrivne bör stå under tillsyn, och kan denna ej lämpligen utövas av föreståndaren, bör nämnden utse annan lämplig person, som kan bereda den utskrivne stöd och till nämnden lämna upplysningar om hans uppförande.

KARLSKRONA STADS BARNAVÅRDSNÄMND."

Som framgår av 10 1 st., skulle gossarna "i mån av utveckling och anlag tidigt vänjas att deltaga i de vid hemmet förefallande arbeten av olika slag ute och inne." Utearbetena bestod mest i att gossarna fick deltaga i skötseln av svin- höns- och trädgårdarna. Ett icke ringa arbete utfördes här av gossarna, och till största delen var barnhemmet också självförsörjande, när det gällde produkter av ifrågavarande slag.

Då på senare åren klientelet i barnhemmet alltmera kom att utgöras av yngre och mindre gossar, och enär mera ledighet ansågs böra beredas dem samt då verksamheten var förenad med flera olägenheter bland annat i form av råttinvasioner, nedlades densamma år 1950.

Men gossarna skulle inte enbart arbeta utan av paragrafens 4 – 6 st. framgår, att lek och vila böra på lämpligt sätt omväxla samt föreläsningar och andra förädlade förströelser anordnas varjämte i barnhemmet skulle finnas ett bibliotek med goda barn- och ungdomsböcker.

Vad gäller biblioteket, har fr. o. m. år 1928 utgått ett årligt anslag av 50 kronor. Med åren har därför åstadkommit ett icke föraktligt bibliotek, som flitigt utnyttjats av gossarna.

Från och med år 1948 har utgått bestämda veckopengar. Dessförinnan belönades gossarna endast vid särskilda tillfällen, då de genom flit och gott uppförande därav gjort sig förtjänta.

En sak, som berett gossarna stor glädje, och som mottagits med största tacksamhet, har varit framlidne grosshandlaren Aug. Andréns gåva av 15.000 kronor, som barnhemmet erhöll år 1940. Enligt donationsbestämmelserna skall ränteavkastningen användas till premier och skolresor för barnen och några av dess lärare att handhava dessa resor. Många angenäma utflykter har ordnats för gossarna under dessa år. Men pengarna har också räckt till biograf- och trolleriföreställningar i barnhemmet, som syn- och hörbarligen uppskattats och alltid varit lika efterlängtade. De äldre gossarna har såsom belöning för gott uppförande dessutom fått besöka biografföreställningarna i staden. Barnens Dag, olika cirkusföretag, som gästade staden, Jacobi marknad m.fl. har också ihågkommit gossarna och inbjudit dem till olika evenemang, som livligt senterats. Slutligen skall antecknas alla de fester, som anordnats i barnhemmet av personalen och där gossarna med stor förnöjelse medverkat i programmet.

På tal om donationer skall här också omnämnas framlidna lärarinnan fröken Anna Lundbergs gåva, som år 1942 överlämnades till barnhemmet och som bestod av kontant kronor 1.792:54 jämte olika värdepapper. Enligt donators bestämmelser skall pengarna succesivt tilldelas någon från barnhemmet utskrivnen gosse, som visat anlag för bokliga studier för att sätta honom i stånd att utbilda sig i det yrke för vilket han visat anlag och intresse.

Då ingen av de utskrivna gossarna hittills uppfyllt föreskrivet villkor för erhållande av studiehjälp, har donationen ännu icke utnyttjats för ändamålet. Räntan å de överlämnade medlen har därför år efter år lagts till kapitallet, vilket den 31/12 1952 uppgick till kronor 8.497:33.

Som tidigare framhållits har landstinget från och med år 1946 övertagit huvudmannaskapet för barnhemsvårdens ordnande i länet. Detta har bland annat medfört, att landstinget också i sista hand fått svara för barnhemmets driftkostnader sedan vårdavgiften, kronor 1:50 och statsbidraget likaledes 1:50 eller sammanlagt 3 kronor pr dag, fråndragits dagskostnaden.

I historiken har intagits Wachenfeldtska barnhemmets räkenskaper för år 1909 d. v. s det första obrutna året av barnhemmets verksamhet. Som en följd härav bör också det sista obrutna årets – 1952 – räkenskaper medtagas. Dessa omsluter följande:

Inkomster.

Bidrag och ersättningar från staten	10.177:50
Bidrag och ersättningar från landstinget	42.633:99
Bidrag och ersättningar från andra kommuner	5.076:70
Räntemedel	1.400:—
Förskotterade medel	10.532:73
Kronor:	69.820:92

Utgifter.

Löner och arvoden	37.279:24
Personalförsäkring	132:60
Variabelt tillägg till pensionär	711:60
Skrivmaterial, blanketter o.d.	100:—
Telefon, porto, annonser o.d.	670:30
Kost	16.447:82
Beklädnad	4.604:65
Tvätt	711:09
Sjukvård	1.406:43
Bibliotek, lekmaterial	202: 65
Resekostnader	932: 10
Övriga utgifter	952:07
Uppvärmning	3.080: 08
Belysning	500:40
Renhållning	444:99
Försäkringspremier	77: 70
Vattenavgifter	163: 20
Inventarier	700:—
Flitpengar, premier	704:—

Kronor: 69.820 92

Motsvarande belopp år 1909 uppgick till kronor 6.039:72.

Under år 1952 vårdades 31 gossar i barnhemmet mot 34 år 1909. Underhållsdagarnas antal uppgick till 7.063 mot 9.570 år 1909. Kostnaden för mathållningen belöpte sig till kronor 2:33 pr dag mot kr. 0:35 år 1909, beklädnaden till resp. kronor 0:65 och 0:09 samt övriga omkostnader till kronor 6:91 resp. kronor 0:19 eller sammanlagt till kronor 9:89 mot kronor 0:63 år 1909. Allt beräknat per barn.

Med år 1952 har Wachenfeldtska barnhemmet varit i verksamhet under 44 obrutna år. Till och med nämnda års utgång har 594 gossar varit intagna i barnhemmet.

Den nuvarande personalen utgöres av
Föreståndarinnan fröken Elsa Petersson
Biträdande föreståndarinnan fröken Ruth Johnsson
Husmodersbiträdet fröken Elsa Persson
Husmodersbiträdet fröken Gunborg Karlsson
Kokerskan fröken Britt Lindblad.

Några epoker i barnhemmets historia kan kanske också förtjäna beröras. Som tidigare omnämnts hade båda församlingarna i staden var sin bar-

navårdsnämnd, som då lydde under folkskolstyrelsen i resp. amiralitets- och stadsförsamlingen.

År 1909 kom frågan om sammanslagning av stadens folkskoleväsen ånyo upp, denna gång i form av en motion till stadsfullmäktige, som beslutade hos Kungl. Maj:t anhålla, att folkskoleväsendet i Karlskrona måtte bli en för kommunen gemensam angelägenhet. I brev daterat den 3/6 1915, bestämde Konungen, att så skulle ske från och med år 1916. Detta resulterade också i att en barnavårdsnämnd därefter kom att taga hand om samtliga barnavårdande uppgifter i staden. Barnavårdsnämndens första ordförande blev kyrkoherde Thorsten Pihl och v. ordförande direktör U. Leander. Den tidigare särskilt tillsatta barnhemsstyrelsen upphörde därmed att fungera och kom den nya folkskolestyrelsens barnavårdsnämnd att tillträda som styrelse för Wachenfeldtska barnhemmet.

Med 1925 års utgång avslutades en annan epok i barnavårdsnämndens - Wachenfeldtska barnhemmets historia. Lagen av den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn, vilken föranlett nämndens tillblivelse, ersattes med årets utgång av lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård, varvid barnavårdsnämnden blev en från folkskolstyrelsen skild institution. Denna barnavårdsnämnd blev nu styrelse för Wachenfeldtska barnhemmet och har för närvarande följande sammansättning:

Ordförande amiralitetspastorn Carl Ossian Elmgård

V. ordföranden, metallarbetaren Ernst Svensson

Ledamoten, ombudsmannen Gunnar Brånstad

" gjutaren Ivar Göransson

" folkskolläraren Arne Janner

" lärarinnan fröken Inez Nyman

" fru Klara Petersson

" marinläkaren Fredrik Stenkula

" landstingsassistenten Gunnar Sällström

Suppleanten, stadsombudsmannen Sture Aspegren

" andre stadsläkaren Carl Hallengren

" kommunalarbetaren Curt Hultman

" flaggmaskinisten Alaric Karlsson

" fru Gunhild Magnusson

" kanslibiträdet fröken Tyra Nilsson

" fru Lilly Notelius

" fru Gullie Persson

" folkskolläraren Gunnar Ramström

Styrelsens sekreterare är barnavårdssysslomannen G. Frangeur.

Som tidigare meddelats invigdes barnhemmet för sitt ändamål den 29/11 1908. Den 26/11 1933 firades minnet av barnhemmets 25-åriga tillvaro med en högtidlighet i barnhemmet i närvaro av ett femtiotal inbjudna.

En påminnelse om andra världskrigets allvar även för vårt vidkommande lämnades barnavårdsnämnden i en skrivelse från luftskyddschefen den 31/7 1943, varvid meddelades att barnhemmet vid eventuellt krigstillstånd skulle komma att tagas i anspråk för socialtjänst. Dessbättre behövde barnhemmet icke utrymmas för något dylikt ändamål.

Den sista epoken i Wachenfeldtska barnhemmets historia blir nu nedläggandet av barnhemmet, av vilken anledning denna historik kommit till. Wachenfeldtska barnhemmet upptogs av fullt giltiga skäl endast såsom ett provisorium i landstingets barnhemsplan. Barnhemmet kunde icke på långt när uppfylla nuvarande fordringar på ett modernt och ändamålsenligt barnhem. Icke heller kunde hemmet genom några ändringsarbeten bli acceptabelt. Därtill kommer att barnhemmets läge trots tidigare inställning, icke heller kan anses lämpligt. När landstinget därför erhöll byggnadstillstånd för uppförande av ett nytt upptagningshem i Västra Mark här i staden, som skall ersätta Wachenfeldtska barnhemmet, så mottogs detta meddelande med stor tillfredsställelse.

Som meddelats har i det närmaste 600 gossar vårdats i Wachenfeldtska barnhemmet. Det är att förmoda, att dessa eller flertalet av dessa blivit goda medborgare i vårt land. För den händelse Wachenfeldtska barnhemmet bidragit härtill, då har arbetet där icke varit förgäves. Och med detta har ju också framlidne doktor G. R. Schlyters uttalade förhoppning i sin här i början intagna skrivelse av 29/1 1888 gått i uppfyllelse.

Till sist tillönskas landstinget i egenskap av styrelse för det nya upptagningshemmet, som om några veckor övertager Wachenfeldtska barnhemmets verksamhet, en lyckosam fortsättning i arbetet för en god barnhemsvård.

Slutligen ett varmt tack till såväl nuvarande som förutvarande personal för ett uppoffrande och hängivet arbete i barnavårdens tjänst.

Karlskrona i juli 1953.

G Frangeur

Varvspolisen i Karlskrona

av Bengt Andersson

Min fader var en ung – nej inte sergeant, som Runeberg diktade, utan varvspolis i Karlskrona. År 1914 tog han avsked från Gräsvik, där han var distinctionskorpral, en grad likvärdig med dagens furir. På Gräsvik fanns ett detachment grenadjärer, underställda regementet i Växjö, kallat Karlskrona Grenadjär Regimente. Min far hade då gått ut underofficersskolan som nummer ett och kanske tänkt sig en framtid som militär men då det nu skulle antagas ett antal nya varvspoliser ansökte han, och blev antagen den 28 februari 1914.

Som brukligt var polisförordnandet den första tiden som extra konstapel. De anställdes med lönen 3 kr 25 öre per dag men kunde få uppgifter "om så erfordrades, utföra sådan tjänstgöring som åligger Kungl. Flottans poliskår, mot en ersättning som för sådan tjänstgöring särskilt kan varda bestämd". Jag har många minnen av varvspolisen på Västerudden. Ett av dessa som handlar om våra bollekar på "Möljen" har jag skrivit ner. Varvspolisen brukade titta till oss genom den gröna porten där. Att bollarna kom över varvsmuren var en nästan daglig händelse men varvspolisen var vår vän... "VARVSPOLISEN KOMMER, VARVSPOLISEN KOMMER!!!"

Någon av grabbarna nere på Möljen hojtar till oss kompisar, som genast får lite byångest. En av oss som spelar fotboll härnere är just på väg att klättra över varvsmuren, för att försöka hämta den boll som kommit in på varvsområdet. I en jättelyra hade den studsat på muren och ramlat ner där innanför muren. Möljen ligger i änden av Teatergatan och i Timmermansgatans förlängning. Därnere finns en grönmålad port in till varvet. Det är den porten som varvspolisen just nu håller på att öppna.

Vi småluar som idkar vår favoritsport fotboll, har här på Möljen vår fotbollsplan som vi älskar. Just den där gröna porten använder vi till fotbollsmål, den är lagom bred och passar oss precis, men då och då händer det att en boll hamnar inne på varvets tomt.

Grabben som nu är på väg att klättra över muren hoppar ner på marken trots att det är flera meter ner. Några av småkillarna springer och gömmer sig bakom Elias plank på Teatergatan. Jag själv och några till stannar och avvaktar.

Vi hör hur varvspolisen lyfter av den stora tvärsån som är på portens insida. Den mörkgröna porten slås upp och där står varvspolis Carlsson. Lite bredbent ställer han sej att titta på oss som stannat kvar. Mej känner han igen, liksom mina bröder Torsten och lillebror Kjell. Det var just Tor-

sten som nyss stått uppe på muren, beredd att rädda vår boll. Torsten är vig, orädd och den som aldrig tvekar när det gäller lite udda saker. Alla vi grabbar bockar för den uniformerade polisen. Han ser inte arg ut, men han har antagligen inte sett vår man på muren. Trodde vi ja.

Då börjar han tillrättavisa klättraren. "Man får inte klättra upp på muren och titta in på varvet – det finns hemliga saker där".

Någon talar om att vi råkat sparka över en boll och att vi gärna skulle vilja söka rätt på den. Varvspolisen vänder sig om och tittar in på varvet för att se om han kan se den. När detta inte lyckas ber han broder Torsten följa med in och leta.

"Jovisst, jag vet ju att du är Calles pöjk, men gör inte om detta, lova det. Ni får inte sparka så höga bollar." Vi lovar att vara aktsamma. Carlsson är en snäll polis. Han grabbar tag i min bror om nacken och de två går in och börjar leta. Därinne finns en massa trästockar och en del gammalt järnskrot i en farlig röra. Det blir inte lätt att hitta en liten boll bland dessa saker. Bollen var rödlackerad med vita prickar på. En födelsedagspresent till mej som är junibarn och inköpt i Stockholmsbazaren.

Vi andra grabbar som deltagit i fotbollslirandet, följer med nyfikna blickar in på det hemliga varvet. Här inifrån mullrar och väser det och hörs mystiska ljud från släggor och nithammare och visslande maskiner.

Det ligger några vedettbåtar av typen Pollux, längre in på varvet, vid kaj. Framför den stora porten till bygghallen finns den lutande slipern, just där kommer de nybyggda fartygen att glida ner i vattnet när de skall döpas. Vid sådana tillfällen är det fest och gamman, när någon amiralsfru eller någon person med hög rang, skall krossa champagneflaskan och önska välgång och lycka åt fartyget.

De stora portarna till hallen är nu stängda. De många glasrutorna speglar solens strålar och ger oss solkatter i ögonen. Därinne går de två och letar febrilt efter vår lilla boll. Det blir ekorrhädd Torsten som finner den under några brädor. Stolt och kavat vandrar han ut från varvet och varvspolisen följer efter. Vi visar vår tacksamhet och bockar igen för den snälle polisen.

Åter vilar frid och fröjd över Möljen.

Carlsson viftar med fingret och ber oss att inte göra om detta.

Men om inte polisen hade kommit – vad hade då hänt?

Jo det hade nog ordnat sig ändå. Det hade ju hänt förr att bollar sparkats över muren.

Då gick det ofta till så här! Någon orädd i gänget fick klara den saken.

När varvsarbetarna gått hem för kvällen och det var lungt och tyst innanför muren, började den spännande klättringen.

Nu var det så lyckligt att en telefonstolpe stod nära muren. Televerket

hade varit vänliga nog att förse stolpen med påskruvade fotsteg. Dessa triangelformade galvaniserade steg började två meter över marken och fortsatte i zigzag upp till trådfästena i toppen. Vi andra hjälptes åt att lyfta "spanaren" upp till första steget. Vigt och vant klättrade så den oräddde upp så högt att han kunde se över muren.

Detta att klättra i telefonstolpen var ett måste för alla i gänget. Alla måste bevisa att dom inte var feiga. Jag var väl en av dom som darrade i hela kroppen när det var min tur. Jag tyckte att dom andra där nere på marken blev så små, så små, när jag med darrande ben och hårt klamrande runt stolpen med armarna, nådde i topp. Men jag klarade det.

Spanaren i stolpen talade om vad han såg från sin utsiktsplats. Om han såg bollen var det klart att någon skulle försöka rädda den, genom att ta sig in på varvets område. Nu var det spänning på Möljen. Vi mindre grabbar fick stå vakter i kvartershörnen och hålla noggrann uppsikt så att ingen vuxen kom och störde. Vi visste ju att det alltid fanns några närboende som ofta stack ut huvudet för att se om vi hade några busstreck för oss.

I det välskötta röda huset med de pyttesmå prunkande blomsterrabatterna bodde Gummesson. Han var en försynt man, men ville ha ordning och reda och denne farbror ville vi inte göra något bus mot. Hans nabo, Elias i det minililla kvarteret Akilles, behövde vi aldrig vara rädda för. Han levde ett stilla liv med sina systrar som var hårfrisörskor. Så var det familjen i 49-an på Teatergatan som inte heller gjorde väsen av sig. Det som mest var att betrakta som ett hot var att vår pappa, varvspolisen, skulle ana vad som var på färde. Som vicevärd för kvarteret Västra Udd, hade han ofta sina uppdrag för att se till att det var frid o fröjd bland hyresgästerna. Därför var det viktigt att vi hade våra vakter som kunde varna i tid.

Bollhämtaren hjälptes upp på muren. En liten stege hade "Släggan" fixat, han bodde ju så nära Möljen man kunde komma. Vi var tysta, vi var i en inre spänning, inget fick klicka. Ingen där, ingen här. Med sig upp på muren hade han en repstege som skulle garantera honom återfärden.

Uppe på murens kant spanade han nu att ingen såg honom inifrån varvet. Vi håller i repstegen och den andra ändan släpper klättraren ned på insidan och hasar sig ner. Vi håller andan. Efter en stund hör vi en bollstuds på Möljen. Så ser vi hur vår hjälte återvänder över muren. Med ett vigt språng hoppar han ner och vi kan inte hålla tillbaka frågorna. Hur var det därinne? Var hittade du bollen? Var du inte rädd?

Denna gången var det ingen varvspolis Carlsson som hjälpte till att finna vår kära boll. Vi var vana vid att varvspolisen ibland kunde göra sina stickprov och titta ut genom någon av de många portarna i varvsmuren. Uppe på Gröna Gången fanns en vitmålad port som öppnades oftare av

I mitten, min pappa.

varvspolisen. Han tittade då ut över gräsmattor på båda sidor om den grusgång som fanns från Skeppsgosseåkårens plank till Baggensgatan ett. Även nere vid "Måsakårens" plank fanns en port som ledde in till varvet. Porten fanns vid gaveln till gamla modellsalsbyggnaden med den fina klockstapeln på toppen. Dessa byggnader var uppförda år 1809. När vi smågrabbar satt med benen instuckna mellan spjalorna i planket till Skeppsgosseåkåren och tittade när där spelades fotboll mellan kompanierna hördes någon gång varvspolisen undra vem som vann. Då hade han sett oss när han inspekterade Gröna Gången.

Några glimtar ur varvspolisens historia

Eftersom pappa var varvspolis har jag funnit det intressant att forska lite om denna rår, varvspolisen i Karlskrona. I min ägo finns ärvda instruktioner för kåren. Den första är daterad 1873 och tryckt på Amiralitetsboktryckeriet i Karlskrona. "Denna börjar med: Varfsordning-instruktion för den i högvakten stationerade överkonstapeln af poliskåren." Första kapitlet berättar att: "Hufudföremålet för denna öferkonstapels åliggeranden är att med

biträde af den under honom på varfet tjenstgörande polisstyrka, tillse det in- och utpassering av såväl personer som effekter, ske i den ordning här nedan stadgas eller framledes kan komma att föreskrifas." Därpå följer en uppräknig av de som få passera in utan tillstånd: "Officerare, och deras vederlikar af flottans kårer, tull- och polistjänstemän i Carlscrona stad klädde i tjenstedrägt. Underofficerare af kongl flottans stater sjöreservskepparen, uppborrdsmannen i varfsboden m.fl."

I instruktionsboken är ungefär varannan sida blank för tillkommande ändringar. Avslutningsvis finns ett formulär som användes att visas för varvspolisen.

Varvspoliskåren har ett flertal gånger bytt namn. Från början var det bara Varvspolisen i Carlskrona, därefter Varvspolisen vid Karlskrona station, Varvspolisen vid Kungl. flottans varv och Marinens poliskår.

Den påföljande instruktionsboken för varvspolisen är tryckt 1898 på Nya Boktryckeriet i Karlskrona och är daterad Karlskrona ekipagedepartementets kontor den 21 maj 1885. Boken omfattar 55 sidor för alla tänkbara situationer inom flottans varv med förhållningsorder och tillämpningar. Denna är mer noggrann och ställer stora anspråk på polisen och här kommer själva ordet polis fram som t.ex. i 8e paragrafen där det heter: "Polis eger att i förvar taga :den som begått brott och å bar geming eller flyende till fots träffas, såvida brottet är sådant, att DÖDSSTRAFF eller staffarbete derå efter lag kan följa, eller om brottet är ringare, MEN om den brottslige är känd och undandrar sig att uppgiva sitt namn eller hemort, eller skälig anledning förekommer, att hans uppgift derom är osann."

Denna instruktionsbok handlar om allt som skulle kunna hända och därtill de bestämmelser som finns för polismannen att handla efter. Särskilda instruktioner finns för "överkonstaplarne", och även för "konstaplarne". Alla dessa rekommendationer har sammanställts på Carlskronas Varfschefens Militärexpedition den 6 augusti 1898, undertecknats Louis Palander och vidimerats av J M Bolinder.

I denna skrift kan man också se hur uniformerna skulle vara beskaffade. Poliskommissarien är beskriven på följande sätt: Rock av mörkblått kläde med svart foder, dubbla slag, två knappar, 7 a 8 st i hvarje rad, 2 lifknappar baktill, snedskuren ståndkrage men en längs med öfre och främre kanterna löpande 8 mm. bred guldgalon, och framtill i hvardera ändan af kragen i guld broderat kongl. krona samt ärmarna utan uppslag. Därpå följer hur byxorna, kavaj, stortröja (s.k. peajacket) mössa, pälsmössa, sabel, knappar och handskar skall vara. Konstaplarna hade lite enklare uniform. Deras rock skulle vara, af mörkblått kläde med svart foder, dubbla slag, 2 rader knappar 7 a 8 st. i varje rad, 2 lifknappar baktill, ståndkrage med en kongl.

krona af hvit metall på 65 mm. afstånd från vardera ändan af kragen och deremellan på hvarje sida konstapelns nummer i siffror af hvit metall. Poliskonstaplarnes kapp af mörkblått kläde med svart foder, fällkrage, dubbla slag, två rader knappar, sleifer med 2 st knappar, axelklaffar med en kongl. krona af hvit metall å vardera klaffen samt nedanför kronan konstapelns nummer i siffror af hvit metall. Mössa enligt flottans modell af mörkblått kläde, med smal snodd rundt omkring mössans undre del, blå och gul kokard och deröfer ett ankare av hvit metall.

Pelsmössa af svart skinn i likhet med den för flottans underofficerare fastsälld modell, framtill försedd med blå och gul kokard och deröfer ett ankare af hvit metall.

Handskar af hvitt eller ljusgult skinn.

MANKILL: Ja, vad är en mankill. Enligt svensk ordlista är mankill ett vapen, en käpp med blyklump. Man kan ana sig till att ordet kommit från engelskans mankiller – mandråpare, alltså ett farligt vapen. Detta var alltså varvpolisens vapen i slutet av 1800-talet, en käpp utrustad med blyklump i ena änden. Konstapeln skulle dessutom vara utrustad med signalpipa.

Om arbetstiden för varvpoliserna kan man utläsa att man tjänstgjorde i ett dygn från kl 13 ena dagen till kl 13 påföljande dag. Efter visst schema hade sedan fridagarna lagts in. Detta medförde att polismannen måste ha mat med sig arbetsdygnet. I vaktlokalen fanns möjligheter att värma maten om så erfordrades. Här fanns även små sovalkover där de efter ett fyratimmarspass kunde vila sig eller slumra till men de måste alltid vara klädda, endast skorna fick lättas, för att omedelbart kunna rycka ut vid ett eventuellt larm någonstans på varvet.

Varvpolisens antal och styrka anges: Till tjänstgöring hvarje dag inkallas nio konstaplar. Inom hvarje distrikt med undantag av det femte, bestrides bevakningen af två konstaplar, emellan hvilka tjänstgöringen fördelas sålunda, att ombyte emellan patrullering i distriktet och postering i vakten eger rum hvar 4:e timma med början klockan ett på eftermiddagen. Inom femte distriktet utgöres bevakningen af allenast en konstapel som, jemte det han fullgör patrulleringen i distriktet, biträder under dagen vid varfsporten n:o 17 och under natten vid varfsporten n:o 9.

1919 utkom en ny VARVSORDNING tryckt på Axel Abrahamssons boktryckeri i Karlskrona. Här uppräknas de områden flottans varv är indelat i. Här finns även arbetstiderna vid varvet och här ser man att tiden för varvsarbetarna att stämpla tidkort infunnit sig. Boken avslutas med ett formulär som varvspolisen har att godkänna för in eller utpassering vid varvet.

Trots alla år som dragit förbi och som fört mig utanför Blekinges gränser

VARFSORDNING.

Instruktion för den i högvakten stationerade öfverkonstapel af poliskåren.

Hufvudföremålet för denna öfverkonstapels åligganden är att, med biträde af den under honom på varfvet tjänstgörande polisstyrka, tillse det in- och utpassering såväl af personer som effekter ske i den ordning här nedan stadgas eller främdeles kan komma att föreskrivas.

i mitt värv som vuxen, har jag minnen kvar som inte vill raderas ut från tiden som "polisens pojke".

Jag minns att inom varvspoliskåren var en massa fina kamrater som ställde upp för varandra i vått som torrt. Man hjälpte varandra både då det gällde sjukdom och annat. Jag vet inte hur många gånger som vår pappa övertog någon kamrats tjänstgöring när det gällde att vakta varvet. Även om han just gått av sitt dygnslånga pass var det aldrig frågan om att neka en tjänst. Vid sådana tillfällen blev det för mamma att göra iordning en ny sats mat i unikeboxen som var den obligatoriska följeslagaren på väg till tjänst. I denna låg det ofta lite lagad mat som kunde värmas under fritimarna på passet. Det kunde också hända att tiden blev så knapp att mamma fick skicka mig eller något av mina syskon med unikeboxen till piren, högvakten eller 17-ons port. Sådana ärenden var det ingen av oss som nekade, för mestadels fick man då titta i tubkikaren ut över gattet mot Aspö eller Godnatt. Detta var små äventyr som en liten grabb inte glömmer.

Inom varvspoliskåren fanns en kårörening som särskilt om sommaren fick de poliser som var lediga att träffas mera privat. Man tog då hustru och barn med ut på trivselträffar med olika mål.

Det som var populärast var när vi åkte ångbåt till Almö. Den vita ångbåten "Västra Hästholmen" tog oss till en sommarö där barnen verkligen kunde nojsa och trivas. Det var civila poliser i kostym och "fadermördare" och oftast en svart fluga eller slips. Kostymen skulle ha väst, klockan

i vänster västficka och småpengar i högra fickan. Varje familj hade en picnickorg med diverse kakor och kanske lite ägg och sill till den gemensamma måltiden där. Vi såg det aldrig, men jag anar att herrarna hade med sig en liten nubbe till sillstjärten, medan mammorna mumsade på något hembakat, en underbar fin stämning med sång och glam.

På filtarnas sutto familjerna som skraddare när matkorgen kom fram. Någon hade en resegrammofon med, och ut över nejden hördes Hilmer Borgerlings sprakande stämna, medan damerna njöt musik och sång med blänkande ögon. Herrarna kanske mest hörde sångarens text om "Donna Clara", som var den schlager som då rörde om i romantiska ådran. "O Donna Clara, du har mig helt i din makt, Oh Donna Clara du är underbar...."

I sjömanskrage och randig skjorta sitter pojkarna från Västerudden och kisar mot ljustet då lådkamerans ägare skulle ta kort på hela sällskapet. Sedan detta var avklarat blev det fritt fram för bad och lekar. Damerna i hela badkläder i randigt och med färggranna badmössor i gummi. De herrar som vågade bada hade svarta badbyxor. Damerna hade ett schå med omklädningen. Barnen fick ju ingenting se, så damerna skylde varandra så gott det nu lät sig göra.

Almö hade vit sandbotten där damerna och barnen fick löga sig genom att sitta på botten och visa upp ena foten för lådkameramannen. På en sten på strandkanten sitter jag själv och tittar på. Någon har vevat upp rese-

grammofonen och ut över stranden hörs nu Sven Olof Sandbergs mjuka stämma och damerna i vattnet ler förnöjt. Varvpoliserna och deras familjer har en verkligt fin dag.

Hemresan till Karlskrona sker med ångbåten som nu har många lyckliga människor ombord.

Barnen stöjar och springer omkring och leker datten och herrarna sitter och diskuterar. Damerna har ett öga på ungarna och ser med ängsliga ögon hur pojkarna klättrar ut på det lilla akterdäcket för att se tusentals virvlar som följer båten. En gata av vita bubblor fräser snurrar runt och fascinerar de unga. Jag själv sitter och kikar ner i det lilla maskinrummet där det är så mycket som rör sig i en oändigt jämn takt. Maskinisten kikar lite på mig medan han torkar mässingsinstrumenten och sina händer med den vita trasselsudden. Jag är helt inne på att jag själv en gång skall vara som denne farbror. Han har det varmt o gott i kolbrasans sken och när han öppnar luckan till fyren slår en varm pust upp mot mitt ansikte och en speciell doft följer med. Någon gång kommer pappa fram och frågar om det är intressant och jag bara nickar och är lycklig. Maskinist på en ångbåt det ska jag bli...

Hemma igen i staden delar familjerna upp sig och var och en går hemåt sitt. På Västerudden, nere vid lyktan står några kamrater. För oss blir det att berätta hur roligt vi haft det ute på Almö, och dom lyssnar och frågar. En utfärd som denna har bara goda minnen kvar – och nu 65 år senare faller bilderna på plats igen. Inte många kan ha så vackra minnen tänker jag, men naturligtvis har alla sina egna minnen som inte kan glömmas. Men ändå – Almö Ljuva barndom.

Föreningen Gamla Carlsrona
Organisationsnummer 835000-3482

Postgiro 64 48 62-5

Kaulskroniten, medlemsblad för Föreningen Gamla Carlsrona, Nr 2, 1998
13:e årgången. Upplaga 4.500 ex.

Föreningen Gamla Carlsrona, Borgmästaregatan 6, 371 31 Karlskrona
Tfn: 0455-101 91 Telefonsvarare: 101 90

Redaktör:

Sten A. Petersson, Tobias väg, 370 22 Drottningsskär, tfn: 0455-33 94 27

För uppgifter i medlemsbladet ansvarar resp. författare.